

**Comentariile Romtelecom
asupra proiectelor de Decizii ANRC pentru modificarea
tarifelor de terminare a apelurilor în rețele de telefonie
mobilă stabilite în Deciziile ANRC nr. 123/2003 și 124/2003**

I. Rezumatul problemelor principale

- 1 Modalitatea utilizată de către ANRC în cazul acestor proiecte de Decizii reprezintă o aplicare excesivă a legislației și ignorarea uzanțelor consacrate în domeniul reglementărilor. Pe lângă aceasta se poate observa că ANRC nu acționează în interesul utilizatorilor finali.
- 2 O fluctuație a cursului de schimb al dolarului american nu poate fi o justificare pentru a modifica Deciziile ANRC nr. 123/2003 și 124/2003 care stabilesc tarifele de terminare a apelurilor în rețelele mobile la 0.10 USD, începând cu 1 ianuarie 2004.
  - 2.1 Moneda funcțională a operatorilor de telefonie mobilă este dolarul american, deci impactul fluctuațiilor în cursul de schimb al USD este limitat.
  - 2.2 MobiFon a refuzat, în cursul anului 2003, câteva solicitări ale Romtelecom de a exprima tarifele de interconectare în Euro.
  - 2.3 Tarifele cu amănuntul de origine a apelurilor din rețelele mobile nu au fost modificate ca urmare a unei scăderi a valorii dolarului american. Operatorii de telefonie mobilă au libertatea de a-și stabili tarifele cu amănuntul și dacă fluctuația valutei ar fi generat probleme asupra nivelului real al prețului, atunci ei ar fi putut să-și ajusteze tarifele cu amănuntul.
  - 2.4 Fluctuațiile cursului de schimb reprezintă riscuri normale ale afacerilor. România nu mai este considerată o țară cu o economie hiper-inflaționistă și MobiFon și Orange au libertatea să stabilească moneda în care să-și exprime tarifele. Atât MobiFon cât și Orange au ales să își exprime tarifele în USD și deci ar trebui să suporte riscul acestei decizii.
  - 2.5 Romtelecom a înregistrat pierderi considerabile ca urmare a devalorizării monedei naționale în cursul anului 2003. Dacă tarifele de terminare a apelurilor în rețelele mobile sunt modificate în funcție de fluctuațiile cursului de schimb, atunci Romtelecom ar trebui de asemenea compensat pentru pierderile sale prin creșterea tarifelor.
- 3 Costurile de terminare a apelurilor în rețelele mobile nu justifică un tarif de terminare mai mare de 0.10 USD, începând cu 1 ianuarie 2004 stabilit prin Deciziile ANRC nr. 123/2003 și 124/2003.
  - 3.1 Costul calculat prin modelul LRIC pentru apelurile de terminare în rețelele mobile ale MobiFon și Orange ar fi mai mic de 0.10 USD.
  - 3.2 Orange furnizează clienților săi care utilizează cartele preplătite un credit pentru terminarea apelurilor în rețeaua sa. Aceasta reprezintă o dovadă în plus că tarifele de terminare a apelurilor sunt în exces față de costurile pentru acest serviciu.

- 3.3 Orange și MobiFon sunt companii foarte profitabile, fiind printre cei mai profitabili operatori de telefonie mobilă din Europa, fapt ce arată că în general, tarifele sunt în exces considerabil față de costuri.
- 3.4 MobiFon oferă tarife de terminare a apelurilor pe baze discriminatorii și Romtelecom propune tratarea separată a acestei probleme cu MobiFon și ANRC. Totuși, aceasta este încă o dovadă că tarifele de terminare a apelurilor sunt în exces față de costuri și a permite operatorilor de telefonie mobilă să beneficieze în continuare de tarife ridicate de terminare a apelurilor servește la perpetuarea acestei distorsiuni.

II. Comentarii detaliate

1 Modalitatea utilizată de ANRC în cazul acestor proiecte de Decizii reprezintă o aplicare excesivă a legislației și ignorarea uzanțelor consacrate în domeniul reglementărilor. Pe lângă aceasta se poate observa că ANRC nu acționează în interesul utilizatorilor finali.

Legislația căreia i se supune procesul de consultare stipulează o perioadă minimă de consultare de 30 de zile, exceptând situațiile de urgență, în care perioada de consultare ar trebui să fie de minim 10 zile. Prezentul proces de consultare nu poate fi considerat o urgență; nu există o evidență materială suficientă care să justifice urgența și nici o situație apărută care să reclame o consultare într-o perioadă scurtă de timp.

ANRC a prevăzut doar 9 zile pentru perioada de consultare, între Crăciun și Anul Nou, perioadă care prin tradiție este o perioadă de vacanță; această perioadă este mai mică decât perioada minimă legală, chiar și pentru o urgență. Mai mult, punerea spre consultare, fără a lua în calcul perioada de vacanță, arată lipsa de considerație a ANRC pentru o reglementare adecvată; ANRC nu se putea aștepta la o examinare adecvată a problemelor din partea celor interesați, în această perioadă.

ANRC nu a arătat transparență pentru a justifica propunerea sa. În timp ce ANRC a refuzat solicitarea legitimă a Romtelecom de a mări tarifele pentru abonamentele telefonice lunare, în aparență pe baza faptului că nu poate justifica costurile, ANRC propune pe de altă parte, mărirea tarifelor de terminare a apelurilor în rețelele mobile, chiar în absența unor informații de cost similare, care să justifice o asemenea creștere.

Faptul că ANRC poate într-un termen atât de scurt să schimbe o Decizie în vigoare, ilustrează riscul reglementar la care sunt expuși operatorii de pe piața de telecomunicații din România. Aceste riscuri conduc la descurajarea investițiilor în servicii și în infrastructură în detrimentul utilizatorului final.

2 Fluctuația cursului de schimb al dolarului american nu poate fi o justificare pentru modificarea deciziilor 123/2003 and și 124/2003 care stabilesc tarifele de terminare a apelurilor în rețelele mobile la 0.10 USD, începând cu 1 ianuarie 2004

2.1 *Moneda funcțională a operatorilor de telefonie mobilă este dolarul american, deci impactul fluctuațiilor în cursul de schimb al USD este limitat*

Moneda funcțională a MobiFon este dolarul american. Acest fapt este confirmat de evidențele contabile publicate pentru trimestrul III/2003 de către compania mamă ClearWave;

“Înainte de 30 iunie 2003, ca rezultat al operării într-o economie puternic inflaționistă, MobiFon a folosit ca monedă de raportare dolarul american, care este și moneda sa operațională. Din 30 iunie 2003, inflația cumulată din România în ultimii 3 ani a fost sub 100% și în consecință România încetează să mai fie definită, pentru scopuri contabile, ca o țară cu o economie puternic inflaționistă. O evaluare a monedei care să fie operațională pentru compania MobiFon, a fost făcută pe baza unor factori economici colectivi ai mediului în care operează și dolarul american a fost ales în continuare ca moneda lor operațională.”

Aceasta indică faptul că moneda principală în care MobiFon își exprimă costurile și veniturile este dolarul american. Într-adevăr, atât Orange cât și MobiFon au optat să-și exprime tarifele cu amănuntul în dolari.

2.2 MobiFon a refuzat, în cursul anului 2003, câteva solicitări ale Romtelecom de a exprima tarifele lor de interconectare în Euro.

În cursul anului 2003, Romtelecom a solicitat în câteva rânduri către MobiFon să exprime tarifele pentru terminarea apelurilor în rețelele mobile în Euro. De fiecare dată, MobiFon a refuzat această solicitare.

Aceasta indică în plus că MobiFon a avut destule ocazii să redreseze riscul cauzat de exprimarea tarifelor de terminare a apelurilor în rețelele mobile în dolari, dar MobiFon a decis să își asume riscul rezultat din exprimarea în continuare a tarifelor în dolari.

2.3 Tarifele cu amănuntul de origine a apelurilor din rețelele mobile nu au fost modificate ca urmare a unei scăderi a valorii dolarului american. Operatorii de telefonie mobilă au libertatea de a-și stabili tarifele cu amănuntul și dacă fluctuația valutei ar fi generat probleme asupra nivelului real al prețului, atunci ei ar fi putut să-și ajusteze tarifele cu amănuntul.

Tarifele de origine a apelurilor din rețelele mobile nu au fost modificate ca urmare a scăderii valorii dolarului american.

Operatorii de telefonie mobilă au avut atât libertatea reglementară cât și comercială de a-și ajusta tarifele cu amănuntul; nu a fost impusă nici o restricție reglementară operatorilor de telefonie mobilă, în pofida unor semne clare de dominanță comună pe care o exercită pe piața serviciilor de origine în rețelele mobile, iar profitabilitatea ridicată atât a MobiFon cât și Orange indică faptul că competiția nu este suficient de intensă ca să limiteze flexibilitatea tarifelor.

Dacă fluctuația cursului de schimb al dolarului ar fi creat probleme asupra nivelului tarifelor, așa cum sugerează operatorii mobili, ei și-ar fi ajustat tarifele cu amănuntul.

2.4 Fluctuațiile cursului de schimb reprezintă riscuri normale ale afacerilor. România nu mai poate fi considerată o țară cu o economie hiper inflaționistă și MobiFon și Orange au libertatea să stabilească moneda în care să-și exprime tarifele. Atât MobiFon cât și Orange au ales să își exprime tarifele în USD și deci ar trebui să-suporte riscul acestei decizii.

Fluctuațiile cursului de schimb reprezintă riscuri normale ale afacerilor. România nu mai este considerată o țară cu o economie hiper inflaționistă și Mobifon și Orange au libertatea să stabilească moneda în care să-și exprime tarifele.

Este o practică normală în afaceri de a lua în considerare fluctuațiile cursului de schimb în abordarea riscurilor. Orange și Mobifon ar fi trebuit să țină cont de costurile și beneficiile utilizării unor astfel de instrumente financiare, ca parte din practica lor normală de afaceri. Dacă operatorii mobili ar fi luat în considerare acest lucru atunci nu ar fi existat nici un motiv ca operatorii concurenți să fie penalizați pentru consecința deciziilor lor. Dacă operatorii mobili nu au luat în considerare acest lucru, atunci operatorii concurenți nu ar trebui penalizați pentru incompetența acestora.

Atât MobiFon cât și Orange au ales să stabilească tarifele în USD și deci ar trebui să-suporte riscul acestei decizii.

2.5 Romtelecom a înregistrat pierderi considerabile ca urmare a devalorizării monedei naționale în cursul anului 2003. Dacă tarifele de terminare a apelurilor în rețelele mobile sunt modificate în funcție de fluctuațiile cursului de schimb, atunci Romtelecom ar trebui de asemenea compensat pentru pierderile sale prin creșterea tarifelor.

În cursul anului 2003 reponsabilitatea privind autorizarea tarifelor Romtelecom a fost transferată de la Oficiul Concurenței la ANRC. Lipsa unei aprobări din partea organismului din trecut (Oficiului Concurenței) a împiedicat Romtelecom să exprime tarifele sale în Euro, până când responsabilitatea a fost transferată către ANRC, iar ANRC a aprobat exprimarea tarifelor Romtelecom în Euro în octombrie 2003.

Rezultatele OTE pe al treilea trimestru din 2003 au arătat că veniturile Romtelecom, exprimate în Euro, pe primele 9 luni au fost cu 17% mai mici iar exprimate în moneda națională, cu 1% mai mici față de aceeași perioadă a anului trecut. Cu alte cuvinte, fluctuațiile cursului de schimb au costat Romtelecom 16% din veniturile sale în această perioadă, sau aproximativ 100 milioane Euro.

Spre deosebire de Romtelecom, MobiFon și Orange nu au fost supuse obligației de a solicita acordul pentru exprimarea tarifelor cu amănuntul în Euro în 2003. Acordul dat la timp de ANRC privind solicitarea Romtelecom de exprimare a tarifelor în Euro, după ce autoritatea pentru un astfel de acord a fost transferată către ANRC, indică faptul că orice solicitare din partea MobiFon sau Orange pentru exprimarea tarifelor lor de terminare a apelurilor în rețelele mobile în Euro în 2003 nu ar fi suferit vreo întârziere la obținerea acordului. Astfel spre deosebire de pierderile Romtelecom datorate cursului de schimb, impactul fluctuațiilor cursului de schimb a fost o consecință a deciziilor de management din partea MobiFon și Orange.

Dacă tarifele de terminare în rețelele mobile se ajustează pentru compensarea MobiFon și Orange pentru impactul fluctuațiilor cursului de schimb, în detrimentul faptului că aceasta este o consecință a deciziilor de management din partea MobiFon și Orange, atunci și Romtelecom ar trebui compensat sub forma acordării unei majorări viitoare a tarifelor pentru

pierderile sale rezultate din fluctuațiile cursului de schimb aplicat tarifelor supuse unei aprobări reglementare.

3 Costurile de terminare a apelurilor în rețelele mobile nu justifică un tarif de terminare mai mare de 0,10 USD, începând cu 1 ianuarie 2004, stabilit prin Deciziile 123/2003 și 124/2003.

3.1 *Calculul costului prin modelul LRIC pentru apelurile de terminare în rețelele mobile ale MobiFon și Orange ar fi mai mic de 0,10 USD.*

Un studiu al Comisiei privind Concurența din Marea Britanie publicat în 2003 furnizează una dintre cele mai complete și detaliate analize privind costurile operatorilor de telefonie mobilă. Comisia privind Concurența a concluzionat că pentru 2003/4 costul de terminare a apelurilor în rețelele mobile, calculat pe baza modelului LRIC este de 3,98p pe baza tarifelor din 2001. Ajustarea acestui cost cu 7,7% cât reprezintă rata inflației între anii 2001 și 2004 și exprimarea acestuia în USD la cursul de schimb actual de 1,82 USD/£ reprezintă un cost de 0,078 USD calculat pe baza modelului LRIC la nivelul anului 2004.

De la calcularea costurilor de către Comisia privind Concurența pe baza modelului LRIC, costurile privind infrastructura rețelelor mobile au scăzut semnificativ și chiar mai mult decât era de așteptat la momentul efectuării calculației în Marea Britanie. Prin urmare, dacă același calcul ar fi întreprins astăzi, costul pe baza modelului LRIC ar fi și mai mic.

MobiFon și Orange au economii de scară similare cu cele presupuse în calculul întreprins în Marea Britanie. Acest calcul presupune o cotă de piață de 25% dintr-o piață cu o rată de penetrare de 80%, ceea ce reprezintă o rată de penetrare de 20% per operator, în timp ce atât MobiFon cât și Orange au o penetrare între 15% și 20%. În plus, există mai mulți factori care ar putea sugera costuri bazate pe modelul LRIC ale MobiFon și Orange mai mici decât cele ale operatorilor din Marea Britanie:

- MobiFon și Orange beneficiază de costuri de acoperire mai mici decât operatorii din Marea Britanie; MobiFon susține că furnizează servicii către 95% din populație în timp ce operatorii de telefonie mobilă din Marea Britanie furnizează acoperire în procent de 99% din populație - această diferență de câteva procente poate avea un impact substanțial asupra costului de acoperire întrucât aceasta reprezintă o arie de acoperire semnificativă.
- Costurile pentru anumite unități privind operarea unei rețele mobile vor fi mai mici în România și în țările Europei Occidentale, inclusiv costurile referitoare la proprietate și forța de muncă. Deși nu ne așteptăm ca aceste costuri mici per unități să rezulte în costuri totale semnificativ mai mici, acestea ar sprijini opinia noastră că aceste benchmark-uri din Marea Britanie pot reprezenta o plafonare a costurilor de terminare în rețele mobile ale MobiFon și Orange.

Pe baza acestor evidențe, pare rezonabil să presupunem costuri de terminare a apelurilor în rețelele mobile ale MobiFon și Orange mai mici decât cele ale operatorilor din Marea Britanie, care în fapt se constată a fi sub tariful de terminare de 0,10 USD pentru MobiFon și Orange începând cu 1 ianuarie 2004, stabilit prin Deciziile 123/2003 și 124/2003. Prin urmare, nu există nici o justificare bazată pe costuri pentru stabilirea tarifelor de terminare a apelurilor în rețelele mobile mai mari decât acest nivel.

3.2 Orange furnizează clienților săi de cartele preplătite un credit pentru terminarea apelurilor în rețeaua sa. Aceasta reprezintă o dovadă în plus că tarifele de terminare a apelurilor sunt în exces față de costurile pentru acest serviciu.

Orange are un tarif preplătit care oferă clienților de cartele preplătite un credit pentru apelurile de intrare; de fapt eliminarea unei părți a tarifului de terminare a apelurilor în rețelele mobile.

Acesta este un indiciu evident că tariful de terminare a apelurilor în rețelele mobile este în exces față de costuri. Pe alte piețe, operatorii de telefonie mobilă au evitat această practică în ideea că Autoritatea de Reglementare ar interpreta acest lucru drept un indiciu că tariful de terminare a apelurilor în rețelele mobile este în exces față de costurile terminării apelurilor și ar impune o reducere a tarifului de terminare în rețelele mobile.

Intr-adevăr, practica Orange reprezintă o justificare clară pentru reducerea tarifului de terminare în rețelele mobile și este cu siguranță în contradicție cu orice cerere de majorare a tarifului de terminare.

3.3 Orange și MobiFon sunt foarte profitabile fiind printre cei mai profitabili operatori de telefonie mobilă din Europa, fapt ce arată că în general, tarifele sunt în exces considerabil față de costuri.

Folosind cele mai recente date raportate de MobiFon și Orange;

- Pentru primele trei trimestre, MobiFon a raportat venituri cumulate din servicii în valoare de 384 mil US\$ și indicatorul EBITDA de 214 mil US\$, reprezentând o marjă EBITDA de 56%.
- Pentru prima jumătate a lui 2003, Orange Romania a raportat venituri cumulate din servicii de 196 mil € și un indicator EBITDA de 108 mil €, reprezentând o marjă EBITDA de 55%.

Din 58 de operatori de telefonie mobilă din Europa Occidentală care au lansat servicii, numai trei au raportat marje EBITDA, ca un procent din veniturile din servicii, la nivelul atins de MobiFon și Orange în România; folosind cele mai recente date publicate, Swisscom a înregistrat un indicator EBITDA de 61% în prima jumătate a lui 2003, Telefonica Moviles un indicator EBITDA de 59% în prima jumătate a lui 2003 și TIM un indicator EBITDA de 57% în primele trei trimestre din 2003. În 2002, doar Swisscom și Telefonica Moviles au înregistrat marje EBITDA în exces față de nivelul realizat în prezent de MobiFon și Orange; Swisscom înregistrând 56% și Telefonica Moviles 57%. În nici o împrejurare nu există doi operatori din aceeași țară care să înregistreze un nivel al indicatorilor realizat de Orange și MobiFon în România.

În plus, spre deosebire de majoritatea operatorilor din Europa Occidentală, MobiFon și Orange au înregistrat amândoi creșteri la nivele considerabile. Astfel de creșteri creează costuri mari și disproporționate de achiziționare a abonaților și alte costuri de creștere și conduc la margini de profit raportate care atenuază nivelul real al profitabilității. Dacă impactul acestor rate de creștere ar fi eliminat, pentru a așeza Orange Romania și MobiFon la nivele echivalente cu majoritatea operatorilor de telefonie mobilă din Europa Occidentală, marginile EBITDA individuale ale MobiFon și Orange ar crește cu mai multe puncte procentuale.

Nivelul extraordinar de ridicat al profitabilității MobiFon și Orange reprezintă o indicație clară că în general tarifele sunt în exces considerabil față de costuri.

3.4 *MobiFon oferă tarife de terminare a apelurilor pe baze discriminatorii. Romtelecom propune tratarea separată a acestei probleme cu MobiFon și ANRC. Totuși, aceasta este o dovadă în plus că tarifele de terminare a apelurilor sunt în exces față de costuri și a permite operatorilor de telefonie mobilă să beneficieze în continuare de tarife ridicate de terminare a apelurilor servește la perpetuarea acestei distorsiuni.*

Romtelecom are dovezi că MobiFon taxează anumiți clienți de afaceri la tarife mai mici de 0,05 USD pe minut pentru apeluri de la puncte fixe ale acestora către orice clienți din rețeaua de telefonie mobilă GSM a MobiFon. Un astfel de apel este un apel de la un punct fix către o rețea de telefonie mobilă și implică o interconectare și un tarif de terminare în rețelele mobile la o rată considerabil mai mică decât tarifele reglementate pentru terminarea apelurilor în rețelele mobile.

Intrucât acest tarif nu este oferit altor operatori interconectați , MobiFon acționează în mod discriminatoriu, contrar deciziei ANRC. Romtelecom va aborda acest subiect specific separat și are în vedere să solicite despăgubiri întrucât există dovezi că prin această practică, desfășurată de mai multe luni, Romtelecom a fost supus unei substituibilități semnificative a traficului fix cu cel mobil de către clienții de afaceri.

Totuși, acest subiect evidențiază atât faptul că tariful de terminare în rețelele mobile este mai mare decât costul furnizării serviciului de terminare în rețelele mobile cât și faptul că a permite operatorilor de telefonie mobilă să beneficieze în continuare de tarife ridicate de terminare a apelurilor oferă oportunități și beneficii mari prin tarife discriminatorii.